

Der bliver hele tiden talt om karakterer som adgangskrav til uddannelser. Hvad er der galt med samtaler og optagelsesprøver?

Af Frans Ørsted Andersen
Ejlstrupvej 224, Ejlstrup -
uddannelsesforsker, lektor,
ph.d., Aarhus Universitet

KRONIK

Forny optagelserne

I debatten om adgangskrav til gymnasiet, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser bliver der hele tiden talt om karakterer. Måske var det bedre at basere optagelse på eksempelvis samtaler og optagelsesprøver?

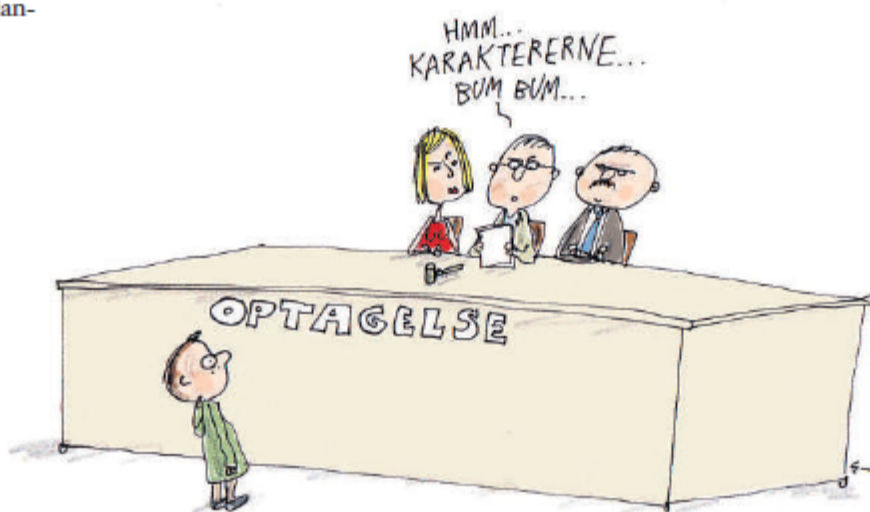
Forskning viser, at karakterer generelt er et usikkert grundlag at bedømme folk på. Et fænomen er den såkaldte STEM-problematik, der især skaber skævridding i forhold til drenge. STEM står for Science, Technology, Engineering & Math og omfatter i praksis også en række håndværksfag.

International forskning dokumenterer, at det er lettere at få gode karakterer i "snakkefag" som dansk, historie, samfundsfag, religion, billedkunst, fremmedsprog, psykologi mv. i skolen og på de forskellige uddannelser end i matematiske, naturvidenskabelige og tekniske fag.

Samtidig viser nye tiltag i USA, at unge med en svag socio-økonomisk og skolemæssig baggrund kan løftes gevaldigt med målrettede pædagogiske tiltag. Vores eget danske Drengeskole viser lidt af det samme (se eventuelt min rapport herom på www.løkkefonden.dk).

Skævriddingen er grotesk for hele samfundet, for vi mangler arbejdskraft og ekspertise inden for STEM-området. Dertil kommer absurde sideeffekter for uddannelsessystemerne selv.

Tag eksempelvis optaget på de såkaldte gymnasiale suppleringskurser (GSK). Antallet af unge, der gennemfører disse er steget fra cirka 2000 i 2006 til cirka 12.500 i 2012. Samtidig er statens udgifter hertil tredoblet. Det handler typisk om STEM-fagene matematik, fysik og kemi. De opleves som bekendt sværere at opnå gode karakterer i end de øvrige fag. Strategien hos gymnasieeleverne er derfor at gå efter høje karakterer i de "lette snakkefag", og så efterfølgende tage de svære STEM-fag på de nødvendige høje niveauer (i forhold til adgangskravene) på GSK. På GSK har man nemlig meget mere tid til disse svære fag. Samtidig kan man spekulere i denne finte som en måde at pumpe hele sit gymnasiale karaktergennemsnit op på. Dette kan lade sig gøre, fordi et suppleringsforløb ikke har

”Forskning viser, at karakterer generelt er et usikkert grundlag at bedømme folk på.

indflydelse på det karaktergennemsnit, som den studerende allerede har opnået.

Situationen bliver endnu mere paradoksal, når man ser på de behov for uddannet arbejdskraft, som samfundet allerede nu har. Ifølge en rapport fra fagforbundet Dansk Metal vil Danmark mangle 90.000 håndværkere og andre faglærte i 2030, hvis det nuværende uddannelsesmønster fortsætter. Samtidig vil der være 55.000 akademikere i overskud.

Forfatter Lars Olsen og økonom Lars Andersen skriver i "Klassekamp fra oven", at dette "relevanskollaps" i uddannelsessystemet ikke bare skaber groteske mangelproblemer i samfundet, men også cementerer eller ligefrem forstærker uligheden i samfundet.

Danske unge uddanner sig til arbejdsløshed og marginalisering, og på grund af mangel på relevant uddannet arbejdskraft må arbejdsgiverne i stedet importere udenlandsk arbejdskraft, der ofte bliver dårligere lønnet og kan komme til at udgøre et "vandreproletariat" i samfundets udkant.

Lars Olsen giver i Jyllands-Posten eksempler fra USA, hvor der er fuld damp på væksten på felter, hvor STEM-ekspertise og -personale er efterspurgt. Nu bliver drengenes traditionelle domæne og kompetenceområde igen efterspurgt: "I USA

skabes de nye job andre steder, end mange havde forestillet sig. Det er ikke job for akademikere og andre med lange uddannelser. Det er heller ikke lavtlønnede McJob i servicesektoren. 37 pct. af de nye arbejdspladser befinder sig i midten af kvalifikationsstigen. Et tal, der udfordrer opfattelsen af at gode job i blåt arbejdstøj hører fortiden til, og at den eneste vej til god karriere er en videregående uddannelse".

De amerikanske myndigheder har været opmærksomme på STEM-problemstillingen, og en arbejdsgruppe under ledelse af vicepræsident Joe Biden har fundet interessante løsninger. En af de meget lovende nye ideer er de såkaldte P-Tech-Schools, der nedbryder skellet mellem gymnasiale, erhvervsrettede og videregående uddannelser til en slagkraftig seks-årig pakkeløsning, der sikrer de unge uddannelse på et højt niveau og efterfølgende godt betalte job. Præsident Obama støtter ihærdigt de nye STEM-initiativer og peger på P-Tech-skolerne som gode forbilleder for hele landet og omtalte dem i sin State of the Union-tale i 2014.

P-Tech-skolerne tilbyder de unge, der hovedsageligt kommer fra svært belastede sociale ghettoområder (rigtigt mange af eleverne er sorte amerikanere), en kompetencegivende seks-årig STEM-akademisk uddannelse, som ender med kvalifikationer, der fører lige over i attraktive stillinger. Som noget helt nyt findes der også ordninger, der garanterer P-Tech-kandidaterne et job til minimum 4000 dollar (cirka 28.000 kroner) om måneden i startløn, hvis de gennemfører uddannelsen indenfor normeret tid. De optages direkte fra 7. klasse i folkeskolen, og optagelsen er dermed ikke baseret på eksamenskarakterer.

Mange af børnene kommer fra familier, der er dybt marginaliserede og helt uden uddannelseserfaringer. Ligesom tilfældet er med det danske Drengeskole, løftes de af P-Tech-skolernes tro på dem og af den målrettede pædagogiske indsats. De ville være fortabt i et optagelsessystem baseret alene på karakterer.

Illustration: Gert Ejton